

С т а н о в и щ е

от доц. д-р Мира Николаева Маркова

член на научното жури на конкурса за защита на докторска дисертация на тема: „Преобразяване на традиционната култура в модерен разказ за нацията. Антропология на вещта и символните форми“ за присъждане на научната степен доктор на науките в професионално направление 2. 1. Филология (културна антропология, антропология на българите, български фолклор).

автор: Николай Георгиев Папучиев

Представеният за защита дисертационен труд е навременен и актуален. В последните години сред учените, работещи в полето на социалните науки се наблюдават две противостоящи тенденции. От една страна абсолютизиране на традиционната култура, от друга – нейното negliжиране и дори отхвърляне. Доц. Николай Папучиев примирява двете тенденции като показва преобразяването на традиционната култура съгласно изискванията на модерното време. Дисертацията: „Преобразяване на традиционната култура в модерен разказ за нацията. Антропология на вещта и символните форми“ е прецизна и аргументирана. Българската наука има нужда от такива съчинения, в които новите концепции и теории за развитието на хуманитаристиката, да бъдат поставени върху канавата на българския материал. Науката не е сама за себе си. Тя е и образователно средище, формиращо нагласи, стереотипи, чувство за култура. Именно чувството за култура – фино и иновативно, прозира през цялата дисертация, представена на нашето внимание. Отличителна черта е строгата методология, стройната подредба на текста, прекрасен език и неподражаем собствен стил.

Дисертацията е организирана в три основни глави и една обобщаваща част, озаглавена „Вместо заключение“, с общ обем 492

страници. Тя е резултат от 4-годишно антропологично проучване на културата в модерната епоха.

Основната цел на настоящата дисертация е да проучи, аналитично и емпирично, механизмите на функциониране на модерната култура и начините, по които тя изгражда рефлексивен прочит към собственото си минало. Важна цел е и проследяване на пътя на формиране на колективна идентичност от модерен тип, през призмата на взаимодействието производство – пазар – държавни институции.

Моето мнение е, че целта е изпълнена успешно, а дисертацията представлява един нов поглед върху развитието и преобразяването на традиционната култура. Съдържанието на дисертацията отговаря напълно на заявената теза: „Антропология на вещите и символните форми“. Съчинението на Николай Папучиев може да бъде използвано за модел на бъдещи изследвания по посочената проблематика.

Бих искала да открия някои приноси на дисертацията. Заслужава поздравления прецизното изследване на законодателната база, свързана със стимулиране на производството от Освобождението до 1989 година. Документалната изворова база поставя проучваните явленията и в техния исторически контекст, което засилва аргументите и стойността на направените изводи.

Авторът прецизно е проучил и документи на държавни и партийни органи като се спира върху механизмите на контрол на културния живот в страната. Показано е как администрацията идеологизира фолклорните форми. Разкрит и е пътят на масовизация на наследената колективна култура и нейното превръщане в сценично изкуство. Много ценно, от методологична гледна точка, е направеното теренно проучване, чрез което се реконструират процеси от близкото минало през гледната точка на самите участници в тях.

Приносно е и извеждането на ролята на икономиката като един от водещите фактори за индивидуализацията на културата. В този контекст

доц. Папучиев проследява връзката между идентичност (групова и индивидуална) – национален наратив – идеология – „биография на вещта“. Много интересен е погледът на автора върху начинът, по който наивистичното народно изкуство се превръща в произведение на изкуството, след което се мултиплицира до сувенир. Свое място в тези процеси заемат музеите, изложението и търговските експозиции. Авторът показва как тяхното присъствие формира знанието за миналото, но в динамиката на развитието на модерните културните процеси.

Заключението остава „отворено“, доколкото изследваните процеси са изключително динамични, авторът поставя пред себе си нови изследователски хоризонти и предизвикателства.

Предложената за защита дисертация има много достойнства. Въпреки обема си, това е едно хармонично съчинение, със ясно очертана структура и концепция. Това е първи опит в България да се въведат достиженията на икономическата антропология при изследването на специфични за нашата среда културни процеси. Това показва широта на възгледите и познанията. Дисертантът разглежда част от явленията и като специфично градски феномени в съвременността, затова ще се изкуша да задам един въпрос. Как статус- групата на съвременните занаятчии се вписва в пост- модерна култура на българския град?

Отчитайки достойнствата на дисертацията „Преобразяване на традиционната култура в модерен разказ за нацията. Антропология на вещта и символните форми“, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на научното жури да присъди на Николай Георгиев Папучиев научна степен „доктор на филологическите науки“.

София, 11. 03. 2016 г.

доц. д-р Мира Маркова

Рецензент: